

**Chrysolitens förskola, delenhet 1
Källans förskola, delenhet 2
Nacka kommun**

**Lena Sjöbeck
Madeleine Floxgård
Gertrud Eklund**
V 48-50 2014

**Sollentuna kommun
Danderyds kommun
Danderyds kommun**

Innehållsförteckning

VÅGA VISA	3
FAKTADEL	4
Fakta om delenhet 1 Chrysolitensförskola	4
<i>Statistik</i>	4
<i>Organisation /Ledning</i>	4
Fakta om delenhet 2 Källans förskola	5
<i>Statistik</i>	5
<i>Organisation och ledning</i>	5
OBSERVATIONENS METOD	6
<i>Sammanfattande slutsats delenhet 1 Chrysolitens förskola</i>	7
<i>Starka sidor</i>	7
<i>Förbättringsområden</i>	7
<i>Sammanfattande slutsats delenhet 2 Källans förskola</i>	8
<i>Starka sidor</i>	8
<i>Förbättringsområden</i>	8
MÅLOMRÅDEN Delenhet 1 Chrysolitens förskola	9
<i>Normer och värden</i>	9
<i>Utveckling och lärande</i>	10
<i>Ansvar och inflytande för barn</i>	15
<i>Förskolechefens ansvar</i>	18
JÄMFÖRELSE MED TIDIGARE OBSERVATION	20
MÅLOMRÅDEN Delenhet 2 Källans förskola	21
<i>Normer och värden</i>	21
<i>Utveckling och lärande</i>	22
<i>Ansvar och inflytande för barn</i>	27
<i>Förskolechefens ansvar</i>	30
JÄMFÖRELSE MED TIDIGARE OBSERVATION	31
REFERENSER	32
Kommentar från förskolans ledning till observationsrapporten	33

VÅGA VISA

VÅGA VISA är ett utvärderingssamarbete inom utbildningsområdet mellan Danderyd, Ekerö, Nacka, Sollentuna, och Upplands Väsby.

Syftet med VÅGA VISA är att öka måluppfyllelsen i förskola och skola genom att utvärdera verksamheten på uppdrag av de politiska nämnderna i respektive kommun.

Metoderna omfattar idag tre delar: kundenkät, pedagogers självvärdering samt kollegiala observationer, och genomförs i både kommunala och fristående förskolor, grundskolor och gymnasieskolor.

VÅGA VISA:

- baseras på läroplaner för förskola och skola
- utgår från ett barn- och elevperspektiv
- stödjer det systematiska kvalitetsarbetet
- jämför kommunernas förskolor och skolor
- sprider goda exempel och bidrar till lärande och utveckling

Observationer inom Våga Visa

Observationerna genomförs av erfarna pedagoger och skolledare med pedagogisk högskoleutbildning. Observatörerna bildar lag som besöker en förskola i en annan kommun. Observationerna utgår från läroplanerna och gäller följande målområden:

- Normer och värden
- Utveckling och lärande
- Ansvar och inflytande för barn
- Förskolechefens ansvar

Observatörerna skriver en rapport där de beskriver och bedömer förskolans arbete och resultat inom målområdena, baserat på

- Observationer i verksamheten
- Intervjuer med personal och skolledning samt samtal med barn
- Förskolans styrdokument

Även fördjupade observationer kan genomföras, när kommunen beslutat om det. I fördjupade observationer avser observationen ett par av målområdena och eventuellt särskilda frågeställningar.

Mer information finns på VÅGA VISA:s hemsida på www.ekero.se/vagavisa

FAKTADEL

Fakta om delenhet 1 Chrysolitensförskola

Förskolan/delenhetens namn:	Chrysolitens förskola
Är verksamheten kommunal eller fristående? (Koncern)	Kommunal
Avdelningar	5 (6)
Tillagningskök eller catering	Tillagningskök
Har förskolan någon profilering?	
Typ av demografiskt upptagningsområde	Villa/radhusområde/flerfamiljshus

Statistik

Antal barn:	86
Antal pedagogisk personal (heltidstjänster/årsarbetare)	16,93
Antal barn/årsarbetare	5,08
Antal personal med förskollärarexamen (åa)	5,65
Förskolechef (åa)	0,50
Övrig ledning (åa)	Förskoleassistent 0,25

Organisation /Ledning

Ledningsgrupp, pedagoggrupp	Ledningsgruppen består av förskolechef och avdelningsansvariga förskollärare
Arbetslag eller liknande kring vilka barngrupper personalen är organiserad.	Bikupan 1-3 år (12) Holken 1-3 år (14) Lyan 3,5 -5 år (20) Grottan 3-5 år (20) Stacken 3-5 (20) Björnligan blir en 5 års -avdelning i april med barn från tre avdelningar (19)

FAKTADEL

Fakta om delenhet 2 Källans förskola

Förskolan/delenhetens namn:	Källans förskola
Är verksamheten kommunal eller fristående? (Koncern)	Kommunal
Avdelningar	4
Tillagningskök eller catering	Tillagningskök
Har förskolan någon profilering?	
Typ av demografiskt upptagningsområde	Villa/radhusområde

Statistik

Antal barn:	73
Antal pedagogisk personal (heltidstjänster/årsarbetare)	13,60
Antal barn/årsarbetare	5,4
Antal personal med förskollärarexamen (åa)	5,70
Förskolechef (åa)	0,25
Övrig ledning (åa)	Förskoleassistent 0,55

Organisation /Ledning

Ledningsgrupp, pedagoggrupp	Ledningsgruppen består av förskolechef och avdelningsansvariga förskollärare
Arbetslag eller liknande kring vilka barngrupper personalen är organiserad.	Droppen 1-3 år (15) Bäcken 2,5 - 5 år (20) Havet 2,5 -5 år (18) Älven 3-4 år (20)

OBSERVATIONENS METOD

Innan observationen läser vi in oss på de dokument som sänts oss samt information från förskolans hemsida.

Vi observerar Chrysolitens förskola den 27-28 november genom att:

- Intervjua förskolechefen
- Intervjua tre pedagoger.
- Ha kortare samtal med flera pedagoger
- Prata med barn
- Besöka förskolans alla avdelningar vid flera tillfällen
- Observera utevistelser vid flera tillfällen
- Delta vid flera måltider
- Delta vid samlingar
- Delta vid en repetition inför Lucia

Källans förskola observerar vi den 2-3 december genom att:

- Intervjua förskolechefen
- Intervjua fyra avdelningsansvariga pedagoger.
- Ha kortare samtal med flera pedagoger
- Prata med barn
- Besöka förskolans alla avdelningar vid flera tillfällen
- Observera utevistelser vid flera tillfällen
- Delta vid flera måltider
- Delta vid samlingar
- Observera en sång- och musikstund med en extern pedagog

Resten av dagarna skriver vi och sammanställer rapporten

SAMMANFATTNING

Sammanfattande slutsats delenhet 1 Chrysolitens förskola

Chrysolitens förskola har en väl fungerande verksamhet som håller hög kvalitet. Innemiljön är strukturerad och har ett rikt utbud av material som stimulerar lärande.

Pedagogerna är mycket engagerade och har ett respektfullt förhållningssätt till varandra och barnen. Arbetet med värdegrunden genomsyrar verksamheten. Deras medvetna och konsekventa sätt att dela in barnen i mindre grupper skapar arbetsro. Förskolan har ändrat benämningen på utvecklingssamtalen till pedagogiska samtal. Arbetet kring dessa pedagogiska samtal med bland annat Lotusdiagram som visar barnens utveckling och lärande är föredömligt. Det bidrar i hög grad till det goda systematiska kvalitetsarbetet.

Förskolechefens förmåga att leda och utveckla verksamheten samt skapa en god arbetsmiljö är mycket god.

Förskolan kan utveckla arbetsätt att använda moden teknik i barnens lärprocesser samt förse utemiljön med material som stimulerar till kreativ lek. Barnens ansvar vid måltiderna kan utökas.

Starka sidor

Förskolans arbete med värdegrunden och pedagogernas förhållningssätt

Pedagogernas medvetna och konsekventa arbete att dela in barnen i mindre grupper skapar arbetsro

Innemiljöns utformning samt tillgång på en variation av inspirerande material

Kvalitetsarbetet kring utvecklingssamtalen, deras pedagogiska samtal med stöd av Lotusdiagram

Förskolechefens ansvar och förmåga att leda verksamheten

Förbättringsområden

Utveckla användandet av modern teknik i barnens lärprocesser

Utveckla utemiljön med material för bygg och konstruktion

Barnens kan ges större inflytande och ansvar vid måltiderna

Sammanfattande slutsats delenhet 2 Källans förskola

Källans förskola har en väl fungerande verksamhet som håller hög kvalitet. Miljön är strukturerad och har ett rikt utbud av material som stimulerar lärande men utemiljön kan kompletteras med mer material som stimulerar kreativ lek.

Pedagogerna är mycket engagerade och har ett respektfullt förhållningssätt till varandra och barnen. Arbetet med värdegrunden genomsyrar verksamheten. Pedagogernas medvetna och konsekventa sätt att dela in barnen i mindre grupper skapar arbetsro. Förskolan har döpt om utvecklingssamtalen till pedagogiska samtal. Arbetet kring dessa pedagogiska samtal med bland annat Lotusdiagram som visar barnens utveckling och lärande är föredömligt. Det bidrar i hög grad till det goda systematiska kvalitetsarbetet.

Förskolechefens förmåga att leda och utveckla verksamheten samt skapa en god arbetsmiljö är mycket god.

Den pedagogiska dokumentationen kan göras mer synlig för barnen och användandet av modern teknik i barnens lärprocesser kan utvecklas. Material som stimulerar och utvecklar de allra yngsta barnens lek kan utökas.

Starka sidor

Förskolans arbete med värdegrunden och pedagogernas förhållningssätt.

Medvetet och konsekvent arbete i mindre grupper skapar arbetsro

Innemiljöns utformning samt tillgång på rikt material

Kvalitetsarbetet kring pedagogiska samtal med stöd av Lotusdiagram

Förskolechefens ansvar och förmåga att leda verksamheten

Förbättringsområden

Pedagogisk dokumentation synlig för barnen

Utveckla användandet av modern teknik i barnens lärprocesser.

Utveckla innemiljön med mer material för de yngsta barnen

MÅLOMRÅDEN Delenhet 1 Chrysolitens förskola

Normer och värden

Beskrivning

Värdegrundsarbetet

I verksamhetsplanen som är gemensam för de båda förskolorna läser vi att förskolans värdegrund vilar på tre punkter:

- Vi ska erbjuda varje barn stimulerande upplevelser och utmaningar
- Vi ska möta alla på ett professionellt sätt med respekt och nyfikenhet
- Vi ska ständigt arbeta med att förbättra vår verksamhet.

Vi ser att verksamheten genomsyras av arbetet med deras värdegrund.

I värdegrundsarbetet med barnen arbetar förskolan med Barnkonventionen, vilket är ett av förskolans prioriterade område. I förskolans gemensamma matsal ser vi att de arbetat med två teman, Alla barns rättigheter och Alla barn är olika men alla är lika bra. Barnen har ritat teckningar och bredvid finns citat från Barnkonventionen. På avdelningarnas väggar sitter stora Kompiskort med olika teman som, Hur man är en bra kamrat, Känslor, Lika -Olika med mera. På baksidan av korten finns tips på olika aktiviteter och sånger.

På samlingarna samtalar pedagoger och barn ofta om vad de är bra på för att stärka barnens självkänsla. De pratar också om att vi är och kan tycka olika. Vi får berättat för oss om ett tillfälle då en pedagog hållit i ett pappershjärta och berättat om ett barn som kommer ny till en förskola. Barnet blir retad redan första dagen och en bit av hjärtat rivs av. Berättandet fortsätter och allteftersom det händer barnet fler oönskade saker rivs hjärtat i fler bitar. Barnen får sedan fundera och prata om hur man kan göra för att "hela hjärtat" Barnen visade stor empati och var engagerade i arbetet

Förhållningssätt mellan barn och personal

Vi möts av glada, positiva och välkomnande pedagoger. De flesta pedagoger bemöter barnen på ett lugnt och respektfullt sätt. Pedagogerna talar med låga röster i arbetet med barnen och varandra. De frågar ofta vad barnen tycker och vill samt lyssnar på barnens åsikter. De sätter sig ofta ner på barnens nivå och lägger en hand mjukt på barnet för att visa att de är redo att lyssna. När barnen vaknar efter vilan möts de med varsamhet och respekt innan de lockas in i någon aktivitet.

En pedagog berättar om sin syn på förhållningssätt mellan barn och vuxen, "Om jag mår bra så mår barnen bra. När jag är lugn, glad och stabil märker barnen det och blir detsamma". Hon betonade att Chrysoliten är en trygg förskola för barn och vuxna tack vare att de har en bra kommunikation och hög tolerans kollegor emellan. Hon säger vidare, "Genom att lyssna på barnen och varandra visar vi varandra respekt".

Ett annat exempel på att pedagoger arbetar med barnen i barnens nivå ser vi på avdelningen för de yngsta barnen. En pedagog sitter på golvet och samspelar med barnen i deras lek. Ett barn ger och tar en bil från pedagogen som pratar lugnt till barnet och uppmuntrar till lek med andra barn.

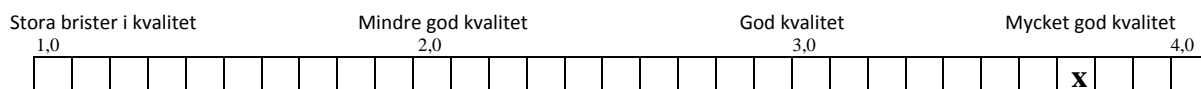
Arbetsklimat för barn

Det råder ett påtagligt lugn på förskolans alla avdelningar mycket tack vare att pedagogerna målmedvetet och konsekvent delar upp barnen i mindre grupper. Pedagogernas förhållningssätt bidrar även till det goda arbetsklimatet. Även på gården råder det ett lugn genom att grupper går iväg till andra ställen som skogen eller biblioteket. En tidig morgon är matsalen är fylld med barn som i lugn och ro får möjlighet att avnjuta sin frukost.

Bedömning i text

Pedagogernas förhållningssätt till varandra och barnen samt deras medvetna och konsekventa sätt att dela in barnen i mindre grupper leder till ett lugnt och trivsamt arbetsklimat. Verksamheten präglas av deras gemensam värdegrund. Pedagogerna arbetar i stor utsträckning aktivt med att utveckla en förståelse för allas lika värde och det bedrivs i hög grad ett systematiskt arbete mot diskriminering och kränkande behandling.

Bedömning enligt skala¹

Utveckling och lärande

Beskrivning

Hur enheten arbetar för att varje barn ska utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga utifrån detta målområde i läroplanen

Förskolan Chrysolitens verksamhet utgår tydligt utifrån Läroplanen. För att säkra att de arbetar mot målen utarbetar de olika Lotusdiagram, ett sätt att dokumentera och följa upp måluppfyllelse på olika nivåer. Vi ser Lotusdiagram för avdelningar samt för enskilda barn. Diagrammen följs upp och utvärderas kontinuerligt på arbetsplatsmöten och arbetslagsmöten. På en avdelning ser vi ett Lotusdiagram där pedagogerna börjat skriva in aktiviteter under respektive rubrik allt eftersom de arbetar med nya områden. Pedagogerna ser då på ett överskådligt sätt vad de behöver prioritera för att säkra att de arbetar mot målen.

1.0 ¹ Stora brister i kvalitet

Verksamheten har stora förbättringsbehov

2.0 Mindre god kvalitet

Verksamheten bedöms sammantaget ha mindre god kvalitet och har flera förbättringsområden

3.0 God kvalitet

Verksamheten har i huvudsak god kvalitet med vissa förbättringsområden.

4.0 Mycket god kvalitet

Verksamheten uppvisar goda lösningar och förhållanden som visar att den kommit långt i sin strävan att nå målen.

Lotusdiagrammen för varje barn gör att pedagogerna kan följa barnens individuella utveckling inom de olika kunskapsområdena. Barnets namn skrivs in i mitten av Lotusdiagrammet och lärprocesserna inom respektive område. Dessa diagram använder pedagogerna som underlag vid utvecklingssamtalen som de har döpt om till pedagogiska samtal, för att synliggöra barnets lärandeprocesser inom olika områden.

De yngre barnen, ett till treåringarna är fördelade på två avdelningar och de äldre, tre till femåringarna på tre avdelningar. Alla avdelningar har strukturerade scheman över veckans aktiviteter synligt för föräldrar i hallen.

Femåringarna från de tre avdelningarna med de äldre barnen bildar en grupp som har aktiviteter mellan klockan 9-14 på måndagar, tisdagar och torsdagar. Under vårt besök delas dessa femåringar in i fyra grupper med fyra till fem barn i varje grupp. De har sedan fyra utmanade aktiviteter med olika uppdrag och innehåll efter varandra. Den första aktiviteten är ett vattenexperiment där barnen får använda ett skattningsschema över vad de tror ska hända. Barnen får även rita sakerna som de vill testa flytförmågan på. Den andra aktivitet är en musikstund där barnen får trumma på olika sätt för att hitta slag eller rytm för hur olika djur rör sig. De försöker sedan slå en takt tillsammans, medan pedagogen säger rim och ramsor. De får även prova att spela med en hand på trumman och samtidigt placera den andra handen på olika kroppsdelar. Efter det lägger pedagogen upp ett slagmönster med träpinnar som visar hur barnen ska spela. Vid en tredje aktivitet gör de en ritsaga och har ordlekar. Vid den fjärde aktiviteten har de skapande av Mellos-figurer (fotnot) där de använder pappersrullar, flirtkulor, piprensare och fjädrar med mera eller gör kransar med silkespapper, flirtkulor och lim. Under aktiviteterna provar de olika färdigheter som att uppskatta, koordinering, kroppsuppfattning rytm språk, kreativitet samt motorik. Aktiviteterna styrs till stor del av vuxna och materialet de använder är färdigklippt.

Vi ser några exempel som stimulerar samarbete mellan barn. När de yngsta har Miniröris ska barnen dansa parvis och utföra olika rörelser tillsammans. När femåringarna dansar fågeldansen ska de para ihop sig och dansa runt i armkrok. Pedagogerna på alla avdelningarna uppmuntrar barnen att samarbeta och hjälpa varandra vid till exempel på- och avklädning.

Förskolan fördelar barnen medvetet i mindre grupper under dagens aktiviteter för att kunna erbjuda en verksamhet som ger barnen möjligheter att utvecklas så långt som möjligt.

Språkutvecklande arbetssätt förekommer på många olika sätt. Under vårt besök hör vi hur de yngre barnen sjunger julvisor med hjälp av föremål som förtydligar och konkretiserar sångernas ord. Ett barn får till exempel ta på sig en bagarmössa när man sjunger "En sockerbagare." De yngre får också höra rimsagan "Petter och hans fyra getter" där barnen glatt fyller i rymmet när pedagogen berättar sagan med flanobilder till. Bilderna hjälper barnen att förstå och befäster ord på ett konkret sätt. Barnen deltar aktivt i sagoberättandet. En morgon ser vi en samling med femåringarna, där varje barn uppmärksammas genom att pedagogen spelar gitarr och sjunger om det barnet som får gå fram och skriva sitt namn på tavlan. En pedagog berättar att de arbetar med ett språkmaterial som heter "Före Bornholmsmodellen (fornot.) Vi ser arbete med två språkövningar ur det materialet. Vid den ena övningen berättar pedagogen en saga samtidigt som hon ritar streck. Hon ber barnen att försöka rita likadant på sina egna papper. Den andra språkövningen är en ordlek där barnen

ska höra vilka ord som är korta eller långa. De jämför ord som tåg och järnvägsstation. Barnen tillåts att tänka på olika sätt.

Under en fri lekstund lägger en grupp barn ett pussel om Bockarna Bruse. En pedagog uppmuntrar barnen att dramatisera sagan för varandra. Barnen använder pusselbitarna som rekvisita.

Pedagogerna läser ofta sagor under dagen för såväl hela gruppen som delar av gruppen samt för ett enskilt barn. Pedagogerna stannar upp och samtalar och bekräftar barnens tankar och frågor.

En pedagog berättar att barnen får ta med bilder på sina husdjur. Tanken är att barnen ska få träna på att tala inför grupp med stöd av bilden. På fredagarna får barnen ta med leksaker som de får berätta om. Vi ser också att barnen uppmuntras att uttrycka sina åsikter i utvärderingar och i reflektionsstunder efter aktiviteter.

Vi ser flera exempel på arbetssätt som utvecklar barnens matematiska kunskaper. Det finns material som inspirerar till att sortera, jämföra, väga, mäta och para ihop efter form, färg samt mönster. Vid en intervju berättar en pedagog att barnen får olika matematikuppdrag. Ett exempel är när de pratat om att en ekorre äter 200 kottar per dag. Barnen får sedan gå ut i skogen och plocka 200 kottar för att få en uppfattning om hur många det är.

Under vårt besök ser vi att pedagoger har matematiklekar med barnen. Barnen får turas om att slå en stor tärning. En del barn pekar på prickarna och räknar högt medan andra barn som redan har antalsuppfattning, säger vad tärningen visar. Sen hoppar de lika många hopp som antalet tärningen visar.

Vi ser arbetssätt som utvecklar förmågor inom naturvetenskap. Vid en samling visar en pedagog en kotte för barnen. De jämför kotten med bilder på tre kottar som olika djur ätit på. Barnen får resonera om vilket djur det möjligen kan vara som har ätit på deras kotte. De bestämmer sig för ett av djuren och ska försöka gå ut i skogen för att hitta kottar som de två andra djuren mumsat på.

På väggarna hänger dokumentationer med olika naturvetenskapliga experiment. De har arbetat med förmultning, maskkompost och magnetism. De yngre barnen har startat en maskkompost som de har inomhus. Barnen får mata maskarna och följa vad som händer.

Barnen får möjligheter att utveckla sina estetiska förmågor. Ett exempel på det ser vi på en vägg där barnen har fått prova på att måla höstlöv genom att blanda färger för att fånga höstlövens alla nyanser. På väggen sitter foton på löv med barnens fina bilder bredvid.

Ett annat exempel är att barnen har fått rösta fram vad de vill skapa. Efter rösträkningen blev det vinnande förslaget att göra Mellows, (fotnot). Under våra dagar ser vi att och barnen skapar och utvecklar figurerna. Eventuellt kommer de att göra teater med dem berättar en pedagog.

Hur modernteknik integreras i lärandeprocessen

Alla avdelningsansvariga pedagoger har fått en lärplatta som de även får ta hem och använda. Förskolechefen säger att hon tror att det är ett bra sätt för pedagogerna att komma igång i arbetet med lärplattorna. Alla avdelningar har tillgång till två lärplattor. Förskolan har även tre bärbara datorer och en stationär. Barnen får använda lärplattan med speciella pedagogiska appar ungefär fem minuter i taget. En pedagog berättar att de i första hand vill erbjuda andra utvecklande aktiviteter för att barnen så de inte ska bli för stillasittande. Pedagogerna använder lärplattan mest till att ta bilder och filma aktiviteter för att sedan reflektera tillsammans med varandra och barnen. När barnen visar intresse att fördjupa sig i olika saker, till exempel om mumier, söker de gemensamt fakta med hjälp av lärplattan. Pedagogerna säger att de behöver utveckla användandet av modern teknik.

I matalen finns en projektor som används för för att kunna se filmer och olika inspelade aktiviteter. Pedagogerna har nyligen visat en film om Barnkonventionen och barns rättigheter för barnen. En flyttbar projektor finns också. Vid ett tillfälle ser vi att en pedagog använder sig av en mobiltelefon och kopplar den till små högtalare. Förskolan har många ljusbord där barnen kan undersöka och laborera med olika material. Under vårt besök användes inte ljusborden såmycket. En pedagog berättar att de används regelbundet under vissa perioder. Digitala fotoramar finns i alla kapphallar och används för att visa verksamheten för barn och föräldrar.

Hur verksamheten anpassas till barn i behov av särskilt stöd

När pedagoger uppmärksammar barn med särskilda behov tar de i samråd med förskolechefen kontakt med föräldrarna för att diskutera hur de ska hjälpa barnet. En förälder kan också anmäla oro för sitt barn och boka ett möte. Ibland hänvisas föräldrarna till Barnavårdscentralen för vidare konsultation. Vid behov ansöker förskolechefen om resurstöd hos kommunen. När medel beviljats används tilläggsbeloppet på olika sätt utifrån barnets behov. Ibland tillsätts en resursperson i barngruppen. Förskolan kan också köpa in olika tjänster. Det kan vara en psykolog som kommer för att observera barngruppen och handleda pedagoger. Det kan vara en talpedagog eller en logoped som arbetar med barn och ger pedagogerna tips hur de kan stimulera språk-utvecklingen. Utvärdering görs efter varje termin och skickas till kommunens resurssamordnare. Förskolans pedagoger delar ofta barnen i mindre grupper för att alla barn ska kunna utvecklas efter sin förmåga och så långt som möjligt.

Hur verksamheten anpassas efter barn med annat modersmål

Föräldrar som önskar modersmåls-undervisning till sitt barn kan efter överenskommelse med förskolechefen ansöka om det hos kommunen. Det är förskolechefen som avgör om modersmålsstöd. I dokumentet, Modersmål i förskolan, läser vi att förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Exempel på insatser att dra nytta av är pedagoger med samma modersmål och att använda lärplattan med olika språkprogram. Pedagoger och barn sjunger sånger på de olika modersmål som barn i verksamheten har.

pedagoger med samma modermål och att använda lärplattan med olika språkprogram. För att uppmärksamma barn som har annat modersmål sjunger de sånger på deras språk och ritar flaggor och pratar om barnens olika länder.

Dokumentation av barns lärande

Vi ser varierande dokumentationer med bilder och text på avdelningarnas väggar från olika aktiviteter. En del av dokumentationen är pedagogisk och kopplad till strävansmålen i Läroplanen för förskolan. Aktuell dokumentation sätts upp i barnens ögonhöjd. Äldre dokumentationer sitter högre upp avsedda för föräldrarna. Vi hör och ser att pedagoger reflekterar tillsammans med barnen i samband med dokumentation. Pedagogerna reflekterar även kring de äldre dokumentationer som sitter kvar på väggarna. Den pedagogiska dokumentationen syns tydligt genom att pedagogerna upprättar Lotusdiagram för avdelningens verksamhet samt för varje enskilt barns utveckling och lärande. Lotusdiagrammen visar en tydlig bild av målen i Läroplanen samt om förskolans verksamhet och barnens utveckling.

Miljön som stöd för lärandet

Förskolan ligger vid ett litet skogsbryn i ett område med flerfamiljshus. Gården är indelad i flera mindre. De yngsta barnen håller till på ena sidan av förskolan. Här har pedagogerna skapat en utmanande och inspirerande utemiljö som lockar barnen till kreativa och utforskande aktiviteter. Bland annat ser vi att det sitter flera små tavlor gjorda av olika material på en husvägg. Dessa väcker barnens intresse och med sina händer går de fram och känner på dem. I den lilla skogsdungen som fått namnet "Spännande skogen" tränar barnen sin grovmotorik och fantasin stimuleras. På den andra sidan av gården håller de lite äldre barnen till och här erbjuds andra aktiviteter. Vi ser en stor klätterställning med rutchkana, en sandlåda och gungor. Resten av gården består av stora lekytor som inbjuder till spring och olika lekar. Det finns en backe som barnen åker pulka nerför på vintern. Vi ser även ett par odlingslotter där barnen har fått så grönsaker och sedan skördat och ätit dem. Vatten används när det är varmare väder. Det saknas material för bygg och konstruktion.

Förskolan har plats för sex avdelningar med var sin ingång. I höst är barnantalet lägre än vanligt vilket medför att förskolan i nuläget bara har fem avdelningar. Förskolan använder dock den sjätte avdelningen till femårsgruppen tre dagar i veckan samt för andra aktiviteter. Det finns tre stora gemensamma rum, matsalen där barnen äter i två matlag, ateljén som varje avdelning får boka en dag var samt ett våtrum där all sorts lek med vatten kan ske.

Innemiljön är anpassad utifrån barnens behov och intresse, där det mesta av materialet finns tillgängligt för barnen. I den gemensamma ateljén ligger mycket återvinningsmaterial framme som inspirerar till skapande verksamhet och dessutom bidrar till möten med andra barn. Vi ser att alla avdelningar har låga bord och låga stolar i barnens höjd vilket gör att barnen kan arbeta mer självständigt och att rummen blir rymligare. På barnens toalett finns en ringklocka som barnen kan trycka på om de vill få hjälp. Det bidrar till att barnen vågar gå på toaletten själva och känner sig trygga med att de lätt kan få hjälp om det behövs.

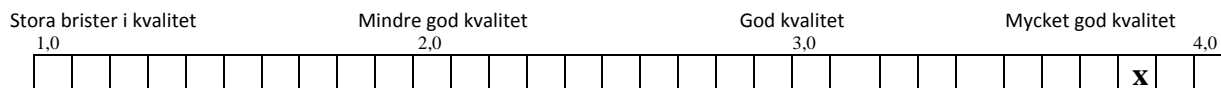
Samverkan med samhälle, arbetsliv och högre utbildning

Barnen får på olika sätt kontakt med samhället. De yngre barnen gör utflykter till skogen, biblioteket och återvinningsstationen. Förskolan har en kulturplan för 2014-2016 som tre till femåringarna får ta del av. Planen innehåller att gå på teater, få besök på förskolan av en musikpedagog, besöka Skapande Verkstad och museum. De har ett nära samarbete med biblioteket i Orminge. Ibland går de till Kyrkans hus och har sång- och dramalek. Förskolan bjuder in föräldrar som berättar om sina yrken och visar film för barnen. Förskolechefen berättar att kommunens ungdomar har fått som sommararbete att hjälpa till med att rusta upp förskolans utemiljö. De har målat, byggt och lagat saker. Två elever från högstadiet har prao på förskolan och en pedagog handleder en Vfu-student.

Bedömning i text

Verksamheten är i hög grad strukturerad och utgår från läroplanen. Barnen får i stor utsträckning prova olika arbetssätt och arbetsformer och samarbete mellan barnen förekommer i hög grad. Även arbetssätt som utvecklar barnens språk, matematiskt tänkande och förmågor inom naturvetenskap förekommer i hög grad. Pedagogerna använder ofta estetiska arbetssätt som verktyg i lärandeprocessen men användande av modern teknik kan utvecklas. Dokumentation av barns läroprocesser förekommer i hög grad och används systematiskt för att utveckla verksamheten. Inne och utemiljön är till stora delar stimulerande, utmanande och mångsidig men behöver kompletteras med mer konstruktivt material utomhus. Samverkan med samhälle, arbetsliv och högre utbildning sker i stor utsträckning.

Bedömning enligt skala

Beskrivning

Ansvar och inflytande för barn

Barns ansvar för det egna lärandet

Vid lunchen får barnen gå bordsvis och ta en framdukad tallrik från det bord de sitter vid i matsalen. Sedan ställer de sig i en kö vid ett buffébord. Barnen får servera sig själva och bestämma hur mycket eller lite mat de önskar ta. De får också välja om de vill ha grönsaker eller inte. -Vi tvingar inte barnen att smaka på allt, säger en av pedagogerna. -Barnen vet vad de tycker om och inte, säger hon vidare och är beredd att hjälpa till om någon ber om det. Hon uppmuntrar dock barnen att provsmaka. Vid borden frågar pedagoger ifall barnen vill ha mjölk eller vatten att dricka och häller upp vad barnen önskar. Ibland delar pedagogen ut vuxenbestick till varje barn och ibland tar barnen själva bestick ur en burk. Till mellanmålet serveras färdigbredda mjuka smörgåsar och hårt bröd som barnen brer själva. Ibland får barnen hjälpa till att duka.

Barnen ges förutsättningar att klä av och på sig genom att några barn i taget får gå ut eller in i kapphallen. De yngsta barnen lägger ut sina overaller och kryper i dem. De får sedan hjälp att dra upp sina dragkedjor och vända de mössor som kan ha kommit lite på sniskan.

På en avdelning ser vi hur treåringarna hänger av sina kläder efter att ha varit ute en stund. Ett av barnen har lite bråttom och glömmer sina vantar och sin mössa på golvet. Barnet blir uppmuntrad av en pedagog att gå tillbaka ut i hallen och hänga upp sina kläder. Glatt springer pojken och gör det som han blivit tillsagd. Under en intervju med en pedagog berättar hon att de använt sig av lärplattan för att just dokumentera barnens av- och påklädning i början av höstterminen och hur de ett par månader senare satte sig ner tillsammans med barnen och utvärderade hur långt de kommit nu. -Titta där kunde jag inte ta på mig jackan och nu kan jag det, konstaterade ett barn som såg sig själv. En pedagog uttrycker hur viktigt det är för barnen att lära sig att lyssna på sig själv och göra sig själv medveten om sina egna tankar och känslor. På detta sätt lär sig barnen att reflektera över vad de gjort tidigare och kan lättare stanna upp och känna efter vad de vill göra.

Genomgående för förskolans miljöer är att mycket av det material som finns framme är tillgängligt på hyllor i barnens nivå. Det bidrar till att barnen blir självständiga och kan välja vad de vill göra samt även lägga tillbaka saker efter sig. Materialet är dessutom tydligt uppmärkt var det ska vara.

De yngsta barnen får hjälp att ta ansvar genom att tillexempel plocka tillbaka leksaker och lägga dem på sin rätta plats. Vid ett tillfälle håller en pedagog och några barn att plocka undan klossar inför en fruktstund. Pedagogen pekar på en gul kloss och betonar samtidigt ordet gul och pekar sedan på en gul hink. Barnet lägger den gula klossen på rätt plats och lär sig att sortera och får kunskap om färger.

Hur barn ges inflytande över verksamheten

Vid ett par sagostunder hör vi hur pedagoger uppmuntrar barnen att själva välja en bok som pedagogerna sedan kan läsa på sagovilan. Ivriga väljer barnen varsin bok och pedagogerna sätter sig lugnt ner och läser. Ett par avdelningar använder en bokpåse. Varje vecka får ett barn ta hem påsen och lägga ner en bok som de vill visa för sina kamrater och som pedagogerna sedan läser på sagovilan.

Vid ett annat tillfälle ser vi hur tre femåringar sitter med en pedagog och har varsin trumma framför sig. Pedagogen har tidigare visat hur man kan sätta ihop ett musikstycke genom att använda sig av kaplastavar som ligger på golvet och förseställer noter. En stav ska symbolisera ett slag på trumman och två stavar blir två slag. Ett kryss innebär att barnen klappar en klapp med händerna. Var och ett av barnen fick själv sätta ihop ett musikstycke genom att lägga ut stavarna framför de andra barnen och på så sätt gjorde de en egen låt! Barnen ser stolta ut när de märker att kamraterna förstår vad de menar och spelar därefter.

Vi får berättat för oss att intresset för hemvrån ökat markant hos de allra yngsta barnen och att den förr så populära tågbanan hamnat i skymundan. Det medförde att pedagogerna gjorde hemvrån större så att fler barn kunde leka där samtidigt och tog bort tåget tillsvidare. -Det är viktigt att vi är flexibla och öppna för barnens intressen, berättar en av pedagogerna.

En pedagog belyser hur viktigt det är att vara en närvarande pedagog som lyssnar på barnen för att på så sätt upptäcka vad som intresserar barnen och sedan utveckla det intresset.

När det är "barnens val" en gång i veckan får barnen rösta på en av fem aktiviteter som pedagogerna valt ut. Det kan vara aktiviteter som att, gå till biblioteket, gå till skogen, måla, ha vattenlek, ha fri lek med mera. Beroende på röstresultatet får en del barn avstå från sina egna önskningar.

Under en utevistelse hör en pedagog att ett barn säger, att det är en meter långt och undrar nu hur lång pedagogen är. På en vägg har pedagogen tidigare ritat upp dryga metern för att just barnen ska kunna mäta sig själva. För att kunna visa hur lång pedagogen är, hämtar hon ett måttband och tillsammans mäter de pedagogen.

Ute på gården finns ett par odlingslotter där barnen får vara delaktiga att plantera diverse grönsaker på våren och som man sedan skördar och äter.

Demokratiska arbetsformer

På en avdelning ser vi hur barnen får vara med att bestämma vilken flanosaga som fröken ska läsa. Pedagogen har först lagt ut fem sagor på golvet i varsin plastmapp och tilldelat varje barn en flirtkula var. Därefter lägger ett barn i taget sin flirtkula på den saga det vill lyssna på. Sedan räknar barnen och pedagogen tillsammans hur många kulor var och en av sagorna fick. Den saga som fick flest röster läser sedan pedagogen och sätter upp bilderna på flanotavlan. Pedagogen berättar att förr fick barnen rösta genom att räkka upp handen men det resulterade i att barnen röstade på flera sagor och glömde bort vilken man tidigare hade röstat på. De vill genom att använda flirtkulor lära barnen att de bara har en röst var.

En pedagog berättar att man tidigare år har haft ett matråd där barnen fått rösta om vilken mat som skulle serveras under en vecka.

Under den fria leken som alla avdelningar har varje dag får barnen själva bestämma vad de vill göra. Vi hör pedagoger berätta att de är öppna för barnens egna initiativ och tillåter även att barnen får gå till ateljén även om det inte är avdelningens dag att vara där.

Förskolan har i nuläget inget barnråd.

Samverkan med föräldrar

I den vardagliga kontakten oftast i hallen vid lämning och hämtning förs en dialog mellan pedagoger och föräldrar om dagsläget.

I barnens kapphallar ser vi fotoskärmar som visar barnens aktiviteter samt en mängd information till föräldrarna. Föräldrarna ges även möjlighet till delaktighet genom att förskolan använder sig av Schoolsoft. Där har pedagogerna en verksamhetslogg där de skriver och visar bilder på veckans aktiviteter. Är det något extra viktigt som behöver kommuniceras meddelas det via mail. Pedagogerna uttrycker att man vill ha konstruktiv kritik ifrån föräldrarna. På en avdelning har föräldrar fått sätta upp post-it lappar om vad de tycker är bra och vad som skulle kunna förbättras. Vi läser att det är klart övervägande positiva kommentarer och synpunkter som skrivits på lapparna.

Förskolan har ett föräldramöte per termin. Föräldrar till de barn som ska börja i förskoleklass inbjuds till ett extra möte inför skolvalet.

Förskolan har även ett föräldraråd några gånger per termin där föräldrar får vara med och diskutera aktuella frågor tillsammans med förskolechefen på förskolan och en pedagog.

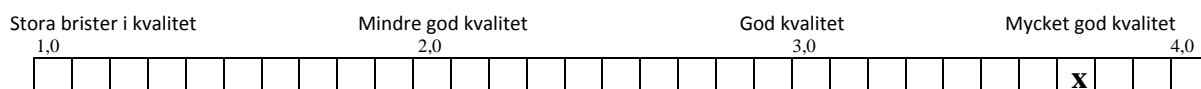
Varje år ges föräldrar möjlighet att svara på en enkät om förskolans verksamhet och kvalitet. Vid nästkommande föräldramöte diskuterar och reflekterar pedagoger och föräldrar över resultatet. Föräldrarna inbjuds även till årliga traditionella sammankomster som till exempel Lucia.

Bedömning i text

Barnen ges i stora delar möjlighet att ta ansvar för sitt eget lärande men ansvaret vid måltiderna kan utökas. Pedagogerna tar i stor utsträckning vara på barnens tankar, intressen och åsikter och barnen ges relativt stort inflytande över verksamheten.

Föräldrarna har goda möjligheter att i dialog med förskolan påverka utvecklingen av innehållet i verksamheten.

Bedömning enligt skala

Förskolechefens ansvar

Beskrivning

Hur förskolechef leder den pedagogiska verksamheten

Vi inleder vår observation med att intervjua förskolechefen som också ansvarar för Källans förskola samt från och med våren 2014 även Bagarsjöns förskola. Hon berättar att verksamheten utgår från läroplanen, Nacka kommuns mål samt de tre förskolornas verksamhetsplan. Utifrån utvärdering av kund- och medarbetarenkäterna upprättar varje avdelning en handlingsplan i form av ett Lotusdiagram. Förskolechefen önskar ha god kännedom om verksamheten och poängterar att barnen ska erbjudas aktiviteter under hela dagen. Varje dag har förskolan ett morgonmöte med en tydlig dagordning där en pedagog från varje avdelning deltar för att checka av dagens behov. Varje måndag på eftermiddagstid har förskolan olika möten som arbetsplatsmöten, arbetslagsmöten samt möten för avdelningsansvariga. Cirka två måndagar per termin har alla avdelningsansvariga från de tre förskolorna ett möte där de träffas på en av förskolorna för att diskutera och delge varandra tips och ideer. På fredagarna har de ett informationsmöte med en pedagog från varje avdelning. Vi ser att det finns en konsekvens i de punkter som tas upp på de olika mötena. När vi intervjuar eller samtalar med pedagoger säger de att är de mycket nöjda med förskolechefen samt hur förskolan drivs. De säger vidare att de trivs med att arbeta där bland annat för att alla tar ansvar för sitt arbete. Vi noterar att sjukfrånvaron är låg.

Det systematiska kvalitetsarbetet

Varje år genomförs Nacka kommuns kundundersökning till föräldrarna samt en kvalitetsanalys för förskolan där de tar fram åtgärder för utveckling av verksamheten. Med

utgångspunkt från resultaten från kund- och medarbetarenkäterna samt utvärdering av rapporterna från informationsmötena upprättar förskolans personal en verksamhetsplan. Varje avdelning analyserar sina resultatet och skriver en åtgärdsplan vad de behöver förbättra och arbeta med i ett Lotusdiagram. Informationsmötena har en stående dagordning. De punkter som tas upp där är barnsäkerhet, tillbud, kränkande behandling personalfrågor, goda exempel arbetsmiljöfrågor, fastighet och gård, övriga frågor samt ledningsfrågor. Arbetsplatsträffar och avdelningsmöten utgår även de från en tydlig dagordning där de tar upp hur avdelningarna arbetar mot de uppsatta målen.

De pedagogiska samtalen med föräldrarna är en viktig del i det systematiska kvalitetsarbetet. Arbetet med samtalen sker enligt en tydlig plan med uppsatta mål samt hur samtalen ska genomföras. Hela arbetslaget förbereder samtalen genom att utgå från dokumentet, Pedagogfrågor inför pedagogiska samtal, för att få en samlad bild av varje enskilt barn. Inför samtalen reviderar pedagogerna avdelningens Lotusdiagram för att stämma av hur de ligger till i förhållande till målen. De observerar barnen i olika situationer och intervjuar barnen utifrån dokumentet, Barnintervju. De sammanställer ett så kallat Barnlotus efter en mall som visar bilder och texter på det enskilda barnets lärande och utveckling. Under samtalen får föräldrarna ge sin bild av hur de upplever förskolans verksamhet och vad de tycker att deras barn behöver träna och utveckla. Under samtalet kompletteras barnets Lotusdiagram med samtalets kommentarer och synpunkter och mailas till föräldrarna inom en vecka. Efter samtalen sammanställer pedagogerna det som framkommit för att utveckla verksamheten.

Ytterligare led i kvalitetsarbetet är de utvärderingar som förskolan konsekvent gör.

Möjligheter till kompetensutveckling för personal utifrån verksamhetens behov

Förskolechefen berättar att pedagoger gör studiebesök hos varandra dels på den egna förskolan samt på de andra två genom att göra "pedagogiska promenader" De har prioriterat att studera inom miljön och bygglek. Pedagoger upplever att förskolechefen är generös när det gäller att få gå olika fortbildningar men när vi intervjuar henne säger hon att fortbildningen måste gagna verksamheten. En av pedagogerna går en musikutbildning som hon hoppas att alla avdelningar kommer att ha glädje av. Alla pedagoger har fått utbildningar i hur man använder lärplattorna, rent tekniskt samt hur de kan arbeta med dem i arbetet med barnen. Fortbildningar i naturvetenskap och teknik prioriteras.

Samverkan och övergångar inom verksamheten och mellan skolformer

Femåringarna från de tre avdelningarna med de äldre barnen bildar en grupp som har aktiviteter under större delen av dagen på tisdagar, onsdagar och torsdagar. I april blir de en egen avdelning. Vi tar del av en sångsamling inför Lucia med barn från avdelningarna med de äldre barnen.

Inför skolvalet bjuds föräldrar in till ett möte där de får chans att diskutera valet. På grund av att barnen går till så många olika skolor ansvarar föräldrarna för inskolningen. Om många barn söker samma skola kan förskolan göra besök på skolan. Några av skolorna skickar en representant för att bekanta sig med barnen. Förskolechefens tre förskolor har bildat en arbetsgrupp som arbetar i ett kommunövergripande samarbete kring övergången till förskola.

Bedömning i text

Förskolechefen har i hög grad kunskap om verksamheten och utvecklar den tillsammans med sina medarbetare.

Det systematiska kvalitetsarbetet håller en god kvalitet då det sker systematiskt och konsekvent samt dokumenteras på ett överskådligt sätt.

Pedagoger, föräldrar och barn medverkar till stor utsträckning i det systematiska kvalitetsarbetet genom deras arbetsätt med pedagogiska samtal och Lotusdiagram.

Bedömning enligt skala

JÄMFÖRELSE MED TIDIGARE OBSERVATION

Tidigare observation genomfördes 2005. En jämförelse är inte aktuell då metoden var en annan.

MÅLOMRÅDEN Delenhet 2 Källans förskola

Normer och värden

Beskrivning

Värdegrundsarbetet

I verksamhetsplanen som är gemensam för de båda förskolorna läser vi att förskolans värdegrund vilar på tre punkter:

- Vi ska erbjuda varje barn stimulerande upplevelser och utmaningar,
- Vi ska möta alla på ett professionellt sätt med respekt och nyfikenhet samt
- Vi ska ständigt arbeta med att förbättra vår verksamhet.

Vi ser att verksamheten genomsyras av pedagogernas arbete med värdegrunden som avspeglar sig på barnen. Ett av höstens fokusområde är tema Kompis. Grunden för det arbetet är deras egen värdegrund där pedagogernas ska uppmärksamma alla barn för deras unika värde samt förmedla att alla är lika mycket värda. Pedagoger och barn arbetar med delar ur Barnkonventionen, kompiskort, känslobarometrar och har rollekar för att barnen ska få en ökad förståelse för sina egna känslor samt för vad andra kan känna, tänka och uppleva. I arbetet ingår även att vid uppkomst lära barnen handskas med konflikter. Barnen har bland annat fått lära sig att sätta upp en stopphand när de inte vill något. Vi ser och hör att pedagogerna uppmärksammar och uppmuntrar barnens goda beteenden och påtalar vad och hur barnen kan göra istället för att använda ordet inte. I samlingarna pratar de ofta om hur man är en bra kamrat.

Pedagoger berättar att de tidigare behövt arbeta en del med genusfrågor. Det har mest handlat om kläder och färger. När vi observerar barnens lek ser vi inga traditionella könsmonster. Ute leker pojkar i lilla huset där de bakar, lagar mat och kokar te och kaffe som de förtjusta bjuder på. Ett gäng flickor kryper omkring och bygger vägar och garage i sanden till sina bilar.

Förhållningssätt mellan barn och personal

Pedagogernas förhållningssätt till varandra och barnen präglas av respekt och lyhördhet och omfattar alla på förskolan. Vi slås även av barnens goda förhållningssätt till vuxna och till varandra samt förmåga att samspela. Pedagoger har uttalat, att de ska försöka, att inte störa varandra och barnen när de har samlingar och andra aktiviteter. Vid flera tillfällen noterar vi att pedagoger som är på väg till en annan avdelning eller en kollega, vänder vid dörren för att inte störa verksamheten som pågår. Utomhus ser vi hur pedagogerna på ett finkänsligt sätt inspirerar och utmanar barnen att utveckla leken som de ofta även samspelar i.

Arbetsklimat för barn

Det råder ett påtagligt lugn på förskolan. Pedagogerna delar medvetet och konsekvent barnen i mindre grupper. De säger att barnen då får mycket större möjligheter att utvecklas och komma till tals. De hemtrevliga miljön där pedagogerna har skapat mindre rum i rummen med tydliga inriktningar bidrar till att barnen kan leka och arbeta i lugn och ro.

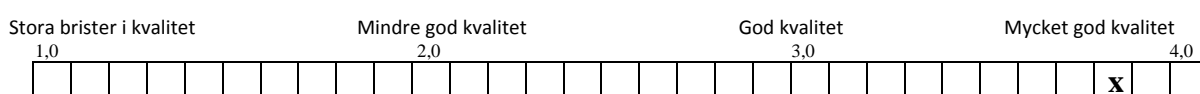

Bedömning i text

Verksamheten präglas av en gemensam och i hög grad förankrad syn på verksamhetens värdegrund. Pedagogerna arbetar i stor utsträckning aktivt med att utveckla en förståelse för allas lika värde och det bedrivs i hög grad ett konsekvent systematiskt arbete mot diskriminering och kränkande behandling.

Det råder i mycket stor utsträckning ett vänligt, glatt och respektfullt förhållningsätt mellan pedagoger, pedagoger och barn samt mellan barnen. Verksamhetens präglas av den mycket goda arbetsron.

Bedömning enligt skala²

Utveckling och lärande

Beskrivning

Hur enheten arbetar för att varje barn ska utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga utifrån detta målområde i läroplanen

Liksom Chrysolitens förskola utgår Källans förskolas verksamhet tydligt utifrån Läroplanen. De använder också olika Lotusdiagram för att säkra att de arbetar mot målen. Diagrammen följs upp och utvärderas kontinuerligt på arbetsplatsmöten och arbetslagsmöten så att pedagogerna på ett överskådligt sätt ser vad de behöver prioritera. Lotusdiagrammen för varje barn gör att pedagogerna kan följa barnens individuella utveckling inom de olika kunskapsområdena. Barnets namn skrivs in i mitten av Lotusdiagrammet och läroprocesserna inom respektive område. Dessa diagram använder de som underlag vid de pedagogiska samtalen med föräldrarna för att synliggöra deras barns lärandeprocesser. Förskolan har ändrat benämningen på utvecklingssamtal till pedagogiska samtal.

Verksamheten är strukturerad med flexibilitet att göra förändringar utifrån barnens intressen. De prioriterade områdena är Teknik och tema Kompis.

Femåringarna från två avdelningarna bildar en tvärgrupp som har aktiviteter ibland på onsdagar för att bland annat lära känna varandra inför skolstarten. Vi observerar när de har olika samarbetsövningar med hjälp av stor fallskärm. Barnen gör platsbyten enligt olika

---

5.0 ² Stora brister i kvalitet

Verksamheten har stora förbättringsbehov

6.0 Mindre god kvalitet

Verksamheten bedöms sammantaget ha mindre god kvalitet och har flera förbättringsområden

7.0 God kvalitet

Verksamheten har i huvudsak god kvalitet med vissa förbättringsområden.

8.0 Mycket god kvalitet

Verksamheten uppvisar goda lösningar och förhållanden som visar att den kommit långt i sin strävan att nå målen.

uppdrag. De lyfter och sänker fallskärmen samtidigt tillsammans och blir exalterade över all luft som känns i rummet. De får samarbeta så att en boll förflyttar sig sakta och fort ovanpå den stora tygduken. Efter det gör de en efterlängtd lek som heter Gammelgäddan. Leken kräver god uppmärksamhet och förmåga att samarbeta. Vi upplever att alla barn är trygga i leken och med stor iver och förmåga att samarbeta. Ett annat exempel på samarbete är när fyra äldre barnen sitter och lägger pärlplattor. Två av dem har valt att samarbeta på en pärlplatta. Barnen reflekterar och jämför hur långt de har kommit. Ett barn säger, - Jag har inte kommit lika långt som er! Ett annat barn svarar - Det inte är så konstigt för vi är två, det går snabbare då! Pedagogerna tycker det är viktigt att yngre och äldre barn kan få chans att lära av varandra genom att härma och samarbeta i aktiviteterna. De äldre blir förebilder för de yngre och känner sig stolta.

Pedagogerna arbetar med olika sätt för att utveckla barnens språk. De arbetar bland annat med språkmaterial som, -Före Bornholmsmodellen och Babblarna. De har fått tips på språkövningar av en logoped och gjort iordning lådor med innehåll som tränar olika språkljud. Vi hör att pedagogerna för samtal med barnen under dagens alla delar. Under vårt besök ser vi några yngre barn som får tillfälle att lära sig nya ord med hjälp av en lärplatta. De använder ett språkprogram där de lyssnar på en röst som säger en sak i taget och samtidigt visas bilder på fyra saker. Barnen samarbetar och turas om trycka på den bild som de tror är den rätta. Pedagogen förstärker lärandet genom att säga vad bilden föreställer. De yngre barnen har bilder på sagan Bockarna Bruse uppsatt på väggen. Barnen pekar och berättar sagan efter sin förmåga.

Såväl de yngre som de äldre barnen får dagligen höra sagor. När pedagogerna läser stannar de ofta upp och låter barnen fundera och reflektera. Ibland får barnen återberätta bokens handling. Pedagogerna använder ofta flanobilder för att förstärka språket. Barnen får arbeta på olika kreativa sätt med sagorna. De berättar egna sagor med hjälp av rekvisita och spelar sagoteater på olika sätt. De äldre barnen spelar upp en skuggspels-teater för oss om Spöket Laban. Barnen har själva gjort rekvisitan och själva figurerna. Vi märker att barnen fyller ut sagan med ny handling medan de spelar och har roligt. Ibland lyssnar de på cd-sagor.

Pedagogerna använder musik och sång för att stimulera språk- och rörelse. Vi följer de yngre barnen när de har en rörelsestund. De lyssnar på en skiva med olika sånger som beskriver olika stämningar, känslor och handlingar. Pedagogerna sjunger med i sångerna och visar hur rörelserna ska göras. Barnen härmar och lyssnar på instruktionerna i sångtexterna.

Några pedagogerna kan spela gitarr, ukulele och tvärflöjt vilket förstärker musikupplevelsen samt lusten att sjunga. Barnen har en lek som de uppskattar. Den heter ”Hela havet stormar” där de använder musik-instrument istället för stolar. Instrument läggs av golvet och barnen går runt. När pedagoger slutar spela ska barnen försöka ta ett instrument men det fattas ett och den som blir utan får ställa sig bredvid pedagoger och bilda en orkester som blir större och större för varje gång. Leken avslutas med att alla spelar tillsammans. På fredagarna har de sångsamling med alla barnen i matsalen. Vi upplever att barnen har ett ovanligt rikt språk. Till och med de yngsta barnen använder längre meningar och kan föra diskussioner.

Barnen får möjligheter att även träna matematiskt tänkande på olika sätt. De yngsta barnen spelar Memory på lärplattan och tränar samtidigt att räkna på fingrarna. Pedagogen hjälper barnet att hålla upp två fingrar för att visa hur många tryck som de ska göra på skärmen för att

få ett par Det finns material som inspirerar till att sortera, jämföra, väga, mäta och para ihop efter form, färg samt mönster.

På en avdelning har pedagoger och barn gjort en matematik-kalender i form av en gran. Barnen har klippt ut var sin rund julkula som de ska sätta upp, en för varje dag. Pedagogerna har gjort tjugofyra paket som innehåller olika matematikuppdrag. En av våra dagar får barnen i uppdrag att göra mätningar. I paketet ligger snören med längden en meter. Inomhus mäter de varandra och pedagogerna. Utomhus fortsätter de att mäta olika saker. Ibland måste de samarbeta för att kunna mäta längre saker.

Pedagogerna utnyttjar vardagssituationerna för att utveckla barnens antalsuppfattning genom att de till exempel räknar barnen vid samlingarna och räknar köttbullar vid lunchen. I bygg- och konstruktions-lekar bygger barnen ibland efter ritningar och bilder. Barnen måste räkna, jämföra och ta bort byggbitar för att det till sist ska se lika ut som på ritningen eller bilden. I skogen får barnen också olika matematikuppdrag. De ska till exempel samla ett visst antal pinnar och sen lägga dem i storleksordning från kortast till längst. På alla avdelningar ser vi att de arbetar med geometriska former. Barnen får experimentera och lägga mönster med formerna på ljusbord, de får sitta mittemot varandra och rita och avbilda varandras former, leta efter dessa former både inne och ute och sjunga roliga sånger om formerna. Även de flesta av de yngre barnen känner igen och kan benämna formerna vid namn. Vi ser även att barnen har tillgång annat matematikmaterial som till exempel timglas och vågar.

För att utveckla barnens förmågor inom naturvetenskap går de ofta till skogen. En pedagog berättar att barnen blivit så intresserade när de fick syn på en stor myrstack tidigt i höstas. Barnen fick lägga dit lite frukt och sedan följa vad som händer under höstens gång. De har sedan tagit reda på mer om myror och vad de äter. De har pratat om ätliga och oätliga svampar och lärt sig namnen på dem. Barnen har fått vända på stenar för att se vilka som bor under stenarna. De har sedan fått undersöka de insekter de hittade. På gården har de odlingar där barnen varit med och sått, vårdat och skördat. Där har de även fått göra vattenexperiment och undersöka vattens flöde i vattenkanaler och vattenpölar. Vi ser en dokumentation som beskriver hållbar utveckling och vattnets kretslopp. Med hjälp av ljusbord och spotlight får barnen arbeta med ljus och skuggor. De har tillgång till ficklampor som de också experimenterar med

Barnen får uttrycka sig estetisk i de naturvetenskapliga lärprocesserna. Bland annat så har de yngre barnen tagit in löv och barr från skogen har gjort bilder med igelkottar som sover under löv.

Hur modern teknik integreras i lärandeprocessen

Alla avdelningsansvariga har fått en lärplatta som de även får ta hem och använda. Förskolechefen säger att hon tror att det är ett bra sätt för pedagogerna att komma igång i arbetet med lärplattorna. De har åtta lärplattor, en projektor och ett antal ljusbord. Förskolan använder moderna teknik i viss uträkning som ett verktyg i lärandet. Lärplattan används mest till att ta bilder och göra filmer och för att synliggöra barnens lärprocesser. Barnen får se dem och reflektera över sina aktiviteter och sitt lärande. Pedagoger har filmat några barns skuggteater. Med hjälp av filmen kunde barnen se att de behövde ändra sitt sätt att hålla figurerna mot ljuset och teaterduken. Digitala fotoramar finns i alla kapphallar för att visa

verksamheten för föräldrarna. Pedagogerna uttrycker att de önskar få mer kunskap i användandet av modern teknik.

Hur verksamheten anpassas till barn i behov av särskilt stöd

När pedagoger uppmärksammar barn med särskilda behov tar de i samråd med förskolechefen kontakt med föräldrarna för att diskutera hur de ska hjälpa barnet. En förälder kan också anmäla oro för sitt barn och boka ett möte. Ibland hänvisas föräldrarna till Barnavårdscentralen för vidare konsultation. Vid behov ansöker förskolechefen om resurstöd hos kommunen. När medel beviljats används tilläggsbeloppet på olika sätt utifrån barnets behov. Ibland tillsätts en resursperson i barngruppen. Förskolan kan också köpa in olika tjänster. Det kan vara en psykolog som kommer för att observera barngruppen och handleda pedagoger. Det kan vara en talpedagog eller en logoped som arbetar med barn och ger pedagogerna tips hur de kan stimulera språk-utvecklingen. Utvärdering görs efter varje termin och skickas till kommunens resurssamordnare. Förskolans pedagoger delar ofta barnen i mindre grupper för att alla barn ska kunna utvecklas efter sin förmåga och så långt som möjligt.

Hur verksamheten anpassas efter barn med annat modersmål

Föräldrar som önskar modersmåls-undervisning till sitt barn kan efter överenskommelse med förskolechefen ansöka om det hos kommunen. I dokumentet, Modersmål i förskolan, läser vi att förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Exempel på insatser är att utnyttja pedagoger med samma modersmål och att använda lärplattan med olika språkprogram. För att uppmärksamma barn som har annat modersmål sjunger de sånger på deras språk och ritar flaggor och pratar om barnens olika länder.

Dokumentation av barns lärande

Vi ser varierande dokumentationer med bilder och text på avdelningarnas väggar från olika aktiviteter. En del av dokumentationen är pedagogisk och kopplad till strävansmålen i Läroplanen för förskolan. Pedagogerna berättar att de dokumenterar barnens aktiviteter med foton och filmer och har reflekterande samtal med barnen. På så sätt ges barnen möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Pedagogiska dokumentationen syns genom att pedagogerna upprättar Lotusdiagram för avdelningens verksamhet samt för varje enskilt barns utveckling och lärande. Lotusdiagrammen visar en tydlig bild av målen i Läroplanen samt om förskolans verksamhet och barnens utveckling.

Miljön som stöd för lärandet

Förskolan ligger mitt i ett äldre villakvarter vid en återvändsgränd vilket medför en bilfri närmiljö. Förskolans gård är indelad i tre delar för att tillgodose alla åldrar och som förstärker förskolans arbetssätt att arbeta i mindre grupper för att ge barnen ökad lek-och arbetsro. Vi slås av de bergsknallar och den kuperade terrängen som utgör en stor del av förskolans gård vilket utmanar barnens motorik och inbjuder till spännande äventyr. Uppe på berget leker några treåringar att de letar troll och tigrar. De räds inte av höjden utan konstaterar lugnt att det är högt! Vi ser också de yngsta barnen som utmanande men tryggt tränar på att ta sig

upp och ner för trapporna. Ett konstverk i form av en stor snäcka av sten blir till ett litet hus för de yngre barnen. Mitt bland träden, längs berget finns ett vattenfall som på sommaren inspirerar barnen till ett lustfyllt och utforskande lärande. Vi ser även en pilkoja och en stenlabyrint som lockar till roliga och spännande lekar. De yngsta barnen leker i den stora sandlådan och vi som står bredvid bjuds både på kakor och ormar. Det finns en stor båt där barnen leker pirater och fångar hajar. På gården finns även gungor, gummidäck fastsatta i marken som bildar en hinderbana, ett mindre hus där barnen leker bland annat affär och en asfalterad väg som slingrar sig runt huset för de som vill cykla. Alldeles intill förskolan ligger en grusplan med fotbollsmål.

Lokalerna är ljusa och fina och i de större rummen har pedagogerna utformat mindre rum genom att skärma av med bokhyllor eller tyg som gör att det känns ombonat och ger ett lugnt intryck. Förskolan har byggt upp inspirerande miljöer där varje vrå har sitt syfte och det är lätt att lockas in i olika aktiviteter. Material så som pennor, pussel, spel och böcker är övervägande tillgängligt och åtkomligt för de flesta barn. På avdelningen för de yngsta barnen är material sparsamt framtaget och barnen leker med stolar som bildar ett tåg. På en annan avdelning ser vi ett helt rum ämnat för bygglek. Avdelningen har även en egen ateljé som nyttjas av barnen när de så önskar. Färger, penslar och återvinningsmaterial är några exempel på vad som finns att tillgå. På förskolan finns även en större ateljé som alla avdelningar kan nyttja.

I matsalen äter barnen frukost, lunch i två matlag och ofta mellanmål. Denna matsal används även till sångsamlingar och andra evenemang. En dag har förskolan besök av Inga Rising som på ett inspirerat och engagerat sätt spelar och sjunger med barnen. Aktiviteten ingår i förskolans kulturplan. Verksamhetens miljö är anpassad för barnen genom att bord och stolar är i barnens höjd.

Samverkan med samhälle, arbetsliv och högre utbildning

Barnen får på olika sätt kontakt med samhället. De yngre barnen gör stimulerande utflykter till skogen och biblioteket. Förskolan har en kulturplan för 2014-2016 som tre till femåringarna får ta del av. Planen innehåller att gå på teater, få besök på förskolan av musikpedagog, få besöka Skapande Verkstad samt få besöka museum. De har nära samarbete med biblioteket.

Pedagogerna bjuder in föräldrarna för att berätta om sina yrken. En förälder har kommit till förskolan och berättat om polisens arbete och utrustning och visat polisbil.

Utifrån barnens intresse för lekar planerar de att besöka en mataffär och ett café för att lära sig mer om hur de fungerar. Förskolan har tre handledare för blivande förskollärare och på en av avdelningarna har två studenter sin praktik. En av pedagogerna går en erfarenhetsbaserad utbildning för att bli förskollärare och handleds av en kollega på förskolan.

Bedömning i text

Verksamheten är i hög grad strukturerad och utgår från Läroplanen. Barnen får i stor utsträckning prova olika arbetssätt och arbetsformer och samarbete mellan barnen förekommer i hög grad. Även arbetssätt som utvecklar barnens språk och matematiskt tänkande förekommer i hög grad. Arbetssätt för att utveckla barnen förmågor i naturvetenskap

och användandet av modern kan utvecklas. Pedagogerna använder ofta estetiska arbetssätt som verktyg i lärandeprocessen. Dokumentation av barns lärprocesser förekommer i hög grad och används systematiskt för att utveckla verksamheten. Inne och utemiljön är till stora delar stimulerande, utmanade och mångsidig men utemiljön kan kompletteras med material som stimulerar kreativitet och konstruktion. Samverkan med samhälle, arbetsliv och högre utbildning sker i stor utsträckning i det pedagogiska arbetet.

Bedömning enligt skala

Stora brister i kvaliteten				Mindre god kvalitet				God kvalitet				Mycket god kvalitet			
1,0				2,0				3,0				4,0			
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒

Ansvar och inflytande för barn

Beskrivning

Barns ansvar för det egna lärandet

Vi ser flera exempel på att barnen själva tar ansvar över sitt eget lärande och sin vardag. På en avdelning för de äldre barnen har ett barn gjort Turkiets flagga av ett byggmaterial och går fram till en karta på väggen och visar sina kamrater var Turkiet ligger. En pojke som hör detta berättar att han varit i Norge och tänker göra den norska flaggan. Dilemmat är att byggmaterialet är i rummet bredvid, vilket innebär att pojken måste gå fram och tillbaka mellan rummen för att titta på flaggan så att det blir rätt. Så småningom tar pojken helt sonika ner kartan från väggen och går in till det rum där byggmaterialet finns.

Tre avdelningar ligger intill en ateljé som barnen ofta tillåts använda. I rummet finns låga bord och stolar samt två stafflin. Papper och penslar finns i barnens höjd så att även de yngsta kan ta själva. För de äldre finns pallar bredvid diskbänken så att de kan hämta vatten och rengöra penslarna när de målat klart.

Vi observerar att det finns rikligt med varierande material på de flesta avdelningarna. Materialet är lätt åtkomligt för barnen vilket bidrar till att öka deras självständighet. Pussel och spel finns i olika svårighetsgrad för alla åldrar. Vi ser inte så mycket material på de yngre barnens avdelningar. Det vi ser står högt uppe på hyllorna. På alla avdelningar har barnen varsin låda märkta med deras namn där de förvarar sina alster.

Under en sagovila för femåringarna har pedagogen valt en bok som handlar om känslor. Barnen stimuleras att reflektera och ställa frågor under sagans gång och ett barn berättar hur det var den gången det kände likadant som personen i boken.

När lunchen serveras i den gemensamma matsalen får barnen ställa sig i en kö till buffebordet som dukats upp. Alla barn tar en varsin tallrik och lägger själv upp maten samt väljer hur stor portion som det vill ha. En pedagog finns till hjälp och uppmuntrar barnen att smaka på allt. De yngre barnen försöker att skära sin mat själv med vuxenbestick men ber om hjälp när de

inte kan. Vi ser att treåringarna brer sina egna smörgåsar. Lunchen avslutas med att barnen skrapar av resterna i en hink för kompostering.

Vi ser att de äldre barnen får i uppgift att städa upp i byggrummet innan mellanmålet. Till hjälp får de ett stort timglas för att se hur lång tid städningen tar, vilket lockar barnen att städa. Fler barn erbjuder sig att hjälpa till och barnen konstaterar att det gick lika fort som igår när timglaslet runnit färdigt.

En äldre flicka som varit ute på förmiddagen önskar måla en sten som hon hittat och berättar för pedagogen precis hur den ska se ut. -Den ska vara röd och vit säger hon. Tillsammans med några kamrater som också vill måla tar hon på sig förklädet och plockar fram en pensel samt röd och vit färg.

Barnen ges gott om tid och plats att själva klä av och på sig. De går ut i hallen endast några barn i taget. Pedagogerna säger att de uppmuntrar barnen att prova själva men finns där med en hjälpande hand om det behövs.

Pedagoger berättar att de äldre barnen blir förebilder för de yngre och lär dem hur man exempelvis bygger ett torn av kaplastavar. Genom att härma lär sig barnen av varandra.

Hur barn ges inflytande över verksamheten

Inför samtalen med föräldrarna intervjuar pedagogerna barnen och frågar vad barnet vill lära sig. Ett av barnen önskar sig att få lära sig äta den där konstiga maten, vilket visar sig vara grönsaker. Pedagogen berättar för oss att de verkligen försöker tillgodose barnens önskningsar. På en vägg kan vi läsa vad barnen önskar att lära sig.

Vi ser att barnen har fri lek varje dag. Barnen väljer själva sin aktivitet och tillåts möblera om för att få det som de vill ha. På en syskonavdelning används hemvrån flitigt. Medans treåringarna väljer att laga mat och leka med dockor väljer femåringarna att flytta ut det lilla bordet i hallen och leka kiosk. De dagar grupperna går till skogen brukar barnen få välja ifall de vill ha matsäck med sig och när de går till biblioteket får barnen välja två böcker var som pedagogen sedan läser på vilan.

Pedagogerna berättar att de delar grupperna i mindre grupper, dels för arbetsron men även för att lyssna in och upptäcka barnens intressen och utveckla det. Vi hör en pedagog berätta, hur hon och ett barn skojat om en gummihandske och vad som skulle hända med den om den fylldes med vatten. Barnet ville spara handsken och frågar om inte de kan frysa den, vilken de gör. Ett par dagar senare tar de fram handsken och undersöker den. Pedagogen strör lite salt på och frågar barnet vad som ska hända. Detta experiment utökas och fler barn involveras i arbetet.

Pedagogerna har ett veckoschema för grovplanering där de skriver in återkommande aktiviteter som till exempel att de ska gå till skogen eller ha skapande med mera. Pedagogerna vill att barnen ska ha stort inflytande för övrig tid.

Demokratiska arbetsformer

Pedagogerna berättar för oss att barnen får lära sig att rösta vid olika sammanhang. Vid ett tillfälle har barnen kommit med förslag på olika gruppnamn inom avdelningen. Pedagogerna

skriver upp förslagen på tavlan och barnen får i tur och ordning säga sitt val medans hon sätter ett streck bakom rätt förslag. De räknar tillsammans vilket förslag som vunnit. Pedagogen berättar att det inte är lätt för alla barn att förstå vad demokrati är. Ett av barnen accepterar inte att heta något annat än sitt eget förslag och vill därför inte delta i aktiviten efter samlingen.

Ibland får barnen rösta på vilken bok som pedagogerna ska läsa. Som hjälpmedel har pedagogerna tagit fram legoklossar i olika färger, en färg för varje bok. Allt eftersom barnen väljer, lägger de klossarna på varandra i rätt färg. På så sätt tydliggörs vilken bok som vann. När det är skogsdag får barnen ofta rösta om de vill gå till stora eller lilla skogen.

Samverkan med föräldrar

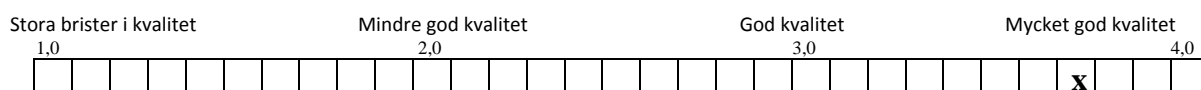
I den vardagliga kontakten, vid lämning och hämtning förs en dialog mellan pedagoger och föräldrar om dagsläget. Under heldagsinskolningen får föräldern insyn i verksamheten. I barnens kapphallar ser vi fotoskärmar som visar barnens aktiviteter samt en mängd information till föräldrarna. Föräldrarna ges även möjlighet till delaktighet genom att förskolan använder sig av Schoolsoft. Där finns en verksamhetslogg som pedagogerna skriver i och visar bilder på veckans aktiviteter. Är det något extra viktigt som behöver kommuniceras meddelas det via mail.

Varje termin inbjuds föräldrarna till ett pedagogiskt samtal där de utifrån från ett Lotusdiagram som visar barnets utveckling och lärande med kopplingar till läroplanen. Pedagoger berättar att föräldrarna är engagerade och själva kommer med initiativ till aktiviteter. Bland annat har de haft en fixardag. Förskolan har ett föräldramöte per termin. De föräldrar till barn som ska börja i förskoleklass inbjuds till ett extra möte inför skolvalet. Förskolan har även ett föräldraråd som träffas två gånger per termin där föräldrar får vara med och diskutera aktuella frågor tillsammans med förskolechefen på förskolan och en pedagog. Varje år ges föräldrar möjlighet att svara på en enkät om förskolans verksamhet och kvalitet. Vid nästkommande föräldramöte diskuterar och reflekterar pedagoger och föräldrar över resultatet. Föräldrarna inbjuds även till årliga traditionella sammankomster som till exempel Lucia.

Bedömning i text

Barnen ges stora möjligheter att ta ansvar för sitt eget lärande och ges stort inflytande över verksamheten. Deras tankar, intressen och åsikter tas i hög utsträckning tillvara i verksamheten. Föräldrarna har goda möjligheter att i dialog med pedagogerna påverka utvecklingen av innehållet i verksamheten.

Bedömning enligt skala

Förskolechefens ansvar

Beskrivning

Hur förskolechef leder den pedagogiska verksamheten

Vi inleder vår observation med att intervjua förskolechefen som också ansvarar för Chrysolitens förskola samt från och med våren 2014 även Bagarsjöns förskola. Hon berättar att verksamheten utgår från läroplanen, Nacka kommuns mål samt de tre förskolornas verksamhetsplan. Utifrån utvärdering av kundenkäter och medarbetarenkäter upprättar varje avdelning en handlingsplan i form av ett Lotusdiagram. Förskolechefen önskar ha god kännedom om verksamheten och poängterar att barnen ska erbjudas aktiviteter under hela dagen.

Varje dag har förskolan ett morgonmöte med en tydlig dagordning där en pedagog från varje avdelning deltar för att checka av dagens behov. Varje måndag på eftermiddagstid har förskolan olika möten som arbetsplatsmöten, arbetslagsmöten samt möten för avdelningsansvariga. Cirka två måndagar per termin har alla avdelningsansvariga från de tre förskolorna ett möte där de träffas på en av förskolorna för att diskutera och delge varandra tips och ideer. Varannan tisdag har förskolechefen ett informationsmöte med en pedagog från varje avdelning med stående punkter. Vi ser en konsekvens i de punkter som tas upp på de olika mötena. I intervjuer och samtal med pedagoger uttrycker de, liksom kollegor på Chrysolitens förskola gjorde, att de mycket nöjda med förskolechefens sätt att leda verksamheten. De säger vidare att de trivs att arbeta där, att de har trevliga kollegor som tar ansvar för sitt arbete. Vi noterar att sjukfrånvaron även på Källans förskola är mycket låg.

Det systematiska kvalitetsarbetet

Varje år genomförs Nacka kommuns kundundersökning till föräldrarna samt en kvalitetsanalys för förskolan där de tar fram åtgärder för utveckling av verksamheten. Med utgångspunkt från resultaten från kundenkäten och medarbetarenkäten samt utvärdering av rapporterna från informationsmötena upprättar förskolans personal en verksamhetsplan. Varje avdelning analyserar sina resultatet och skriver vad de behöver förbättra och arbeta med i ett Lotusdiagram. Informationsmötet har en stående dagordning. De stående punkter som tas upp där är barnsäkerhet, tillbud, kränkande behandling personalfrågor, goda exempel arbetsmiljöfrågor, fastighet och gård, övriga frågor samt ledningsfrågor. Arbetsplatsträffar och avdelningsmöten utgår från en tydlig dagordning där de tar upp hur avdelningarna arbetar mot de uppsatta målen.

De pedagogiska samtalen med föräldrarna utgör en betydande del av det systematiska kvalitetsarbetet. Arbetet med samtalen sker enligt en tydlig plan med uppsatta mål samt hur samtalen ska genomföras. Hela arbetslaget förbereder samtalen genom att utgå från dokumentet, Pedagogfrågor inför pedagogiska samtal för att få en samlad bild av varje enskilt barn. Inför samtalen reviderar avdelningens Lotusdiagram. De observerar barnen i olika situationer och intervjuar barnen utifrån dokumentet, -Barnintervju. De sammanställer ett så kallat Barnlotus efter en mall, som visar bilder och texter på det enskilda barnets lärande och utveckling. Under samtalen får föräldrarna ge sin bild av hur de upplever förskolans verksamhet och vad de tycker att deras barn behöver träna och utveckla. Under samtalet kompletteras Barnets Lotus med samtalets kommentarer och synpunkter och mailas till

föräldrarna inom en vecka. Efter samtalen sammanställer pedagogerna det som framkommit under samtalen för att utveckla verksamheten.

Ytterligare led i kvalitetsarbetet är de utvärderingar som förskolan konsekvent gör. Vi tar del av utvärderingar kring överinskolningar, organisationsförändringar och Luciafirande

Möjligheter till kompetensutveckling för personal utifrån verksamhetens behov

Förskolechefen berättar att hennes pedagoger gör studiebesök hos varandra dels på den egna förskolan samt på de andra två genom att göra "pedagogiska promenader". De har prioriterat att studera inommiljön och bygglek. Pedagoger upplever att förskolechefen är generös när det gäller att få gå olika fortbildningar men när vi intervjuar henne säger hon att utbildningen måste gagna verksamheten. Alla pedagoger har fått utbildningar i hur man använder lärplattorna, rent tekniskt samt hur de kan arbeta med dem i arbetet med barnen. Fortbildningar i naturvetenskap och teknik prioriteras.

Samverkan och övergångar inom verksamheten och mellan skolformer

Femåringarna bildar en grupp som har aktiviteter tillsammans för att bland annat lära känna varandra bättre inför starten i förskoleklass. De har aktiviteter i matsalen och ateljen på onsdagar samt ofta utevistelse innan de går in och äter den sena lunchen tillsammans. Inför skolvalet bjuds föräldrar in till ett möte där de får chans att diskutera valet. På grund av att barnen går till så många olika skolor ansvarar föräldrarna för inskolningen. Om många barn söker samma skola kan förskolan göra besök på skolan. Några av skolorna skickar en representant för att bekanta sig med barnen. Förskolechefens tre förskolor har blidat en arbetsgrupp som arbetar i ett kommunövergripande samarbete kring övergången till förskola.

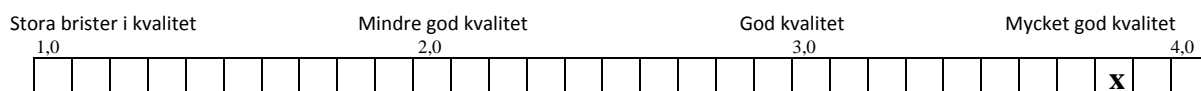
Bedömning i text

Förskolechefen har i hög grad kunskap om verksamheten och utvecklar den tillsammans med sina medarbetare.

Det systematiska kvalitetsarbetet håller en god kvalitet då det sker systematiskt och konsekvent samt dokumenteras på ett överskådligt sätt.

Pedagoger, föräldrar och barn medverkar till stor del i det systematiska kvalitetsarbetet genom deras arbetsätt med pedagogiska samtal och Lotusdiagram.

Bedömning enligt skala

JÄMFÖRELSE MED TIDIGARE OBSERVATION

Tidigare observation genomfördes 2005. En jämförelse är inte aktuell då metoden var en annan.

REFERENSER

Lpför -98 (rev -10)

VÅGA VISA Metodbok för observationer 2014

VÅGA VISA Bedömningsmatris förskola

Gemensamma för Chrysolitens och Källans förskolor:

Läroplan för förskolan Lpfö 98 reviderad 2010

Våga Visa metodbok för observationer 2014, 2014-06-12

Bedömningsmatris förskola, Våga Visa 2014-06-12

Information från förskolornas hemsidor

Verksamhetsplan "I förskolan erövrar barnen omvärlden" 2014-2015

Årsplan för Bagarsjöns, Chrysolitens och Källans organisation

Organisation och ansvarsfördelning för Bagarsjön, Chrysoliten och Källan 2014-10-13

Bagarsjöns, Chrysolitens och Källans förskolor, Avdelningsansvarigas ansvar

Barn i behov av särskilt stöd

Information till alla anställda på Bagarsjöns, Chrysolitens och Källans förskolor

Kulturplan för Bagarsjöns, Chrysolitens och Källans förskolor 2014-1016

Modersmål i förskolan och förskoleklassen

Personal på Chrysoliten, Källan

Chrysolitens förskola:

Rapportmall Våga Visa 2014-06-12

Kvalitetsanalys för Chrysolitens förskola läsåret 2013/14

Nacka kommuns kundundersökning Pilen Chrysolitens förskola-Föräldrar Förskola

Årsplanering Chrysoliten 2014-2015

Likabehandlingsplan och plan med att förhindra kränkande behandling och diskriminering på Chrysolitens förskola

Observation av Chrysolitens förskola 2005

Källans förskola:

Rapportmall Våga Visa 2014-06-12

Kvalitetsanalys för Källans förskola läsåret 2013/14

Nacka kommuns kundundersökning Pilen Källans förskola-Föräldrar Förskola

Årsplanering Källan 2014-2015

Likabehandlingsplan och plan med att förhindra kränkande behandling och diskriminering på Källans förskola

Observation av Källans förskola 2005

Utvärderingar av överinskolningar

Utvärderingar av inskolning

Utvärdering av föräldraenkät 2014-03-31

Pedagogiska samtal på Källans förskola

Pedagogfrågor inför pedagogiska samtal

Exempel på uttrycksätt under samtalet

Välkommen på ett pedagogiskt samtal gällande..

Kommentar från förskolans ledning till observationsrapporten för Chrysolitens och Källans förskolor

Förskolans/skolans arbete med observationsrapporten

Alla medarbetare har läst rapporten och den ska analyseras på arbetsplatsträffar under våren. På vårens föräldraråd kommer förskolechefen att presentera rapporten, för föräldrarna. När alla delar är färdigställda, kommer rapporten att finnas för föräldrarna att läsa i Schoolsoft, på förskolans hemsida och på Nacka kommuns hemsid, för de föräldrar som önskar få information inför förskolevalet.

Kommentar till observationens resultat

Observatörerna har besökt Chrysoliten och Källan under två hela dagar vardera. De har observerat olika planerade och spontana aktiviteter, matsituationer, uteaktiviteter, sago- och musikstunder, intervjuat förskolechef och pedagoger planerat och spontant.

Rapporten redovisar på ett tydligt sätt det goda arbete som bedrivs på förskolorna. Den visar hur värdegrunden genomsyrar verksamheten och hur medvetet pedagogerna arbetar med barnen i mindre grupper under dagarna.

Den pedagogiska innemiljön har vi haft som fokusområde under tre år, där har mycket hänt och mer finnas att göra. Miljön behöver ständigt förändras utifrån barngruppernas behov och sammansättning.

Observatörerna har särskilt påpekat hur imponerade de var av de pedagogiska samtalsunderlagen som förskolorna arbetat fram. Lotusdiagrammen visar föräldrarna vilka strävansmål som förskolan har att arbeta med. Det blir också tydligt att barnen inte har några uppnåendemål enligt läroplanen.

Vi ser att det målmedvetna utvecklingsarbete som genomförts de senaste åren visar sig i denna rapport. En utmaning för oss alla, är nu att fortsätta utveckla och samtidigt bevara det som kännetecknas som god kvalitet.

Som stolt förskolechef är det viktigt att framhålla att kvalitetsarbetet aldrig kan stanna av och det är viktigt att ha tålamod, uthållighet och inte ha för många mål att arbeta med.

Förbättringsområden i observationsrapporten

Chrysoliten och Källan använder redan modern teknik i förskolan, varje avdelning har två till tre ipads, digitalkameror, bildskärm och projektorer. Vi har medvetet valt att lägga fokus på hur IT kan vara ett verktyg för pedagogerna i sitt dokumentationsarbete. När vi använder IT med barnen ska det tillföra något extra. I början uttryckte föräldrar en stor oro över att

barnen fick "skärmtid" i förskolan, de tyckte att det räckte med det som barnen fick hemma. Vi har tagit till oss denna oro och gått igenom appar, sorterat bort de som inte håller kvalitén eller som inte tillför något extra. Vad vi använder oss av är kamera, film, informationsinhämtande, böcker, samarbetspel, vi försöker kritiskt granska det vi erbjuder barnen.

Utemiljön på Chrysoliten har också varit ett av våra prioriterade mål, gården är upprustad i flera etapper, först har den gjorts mer säker. Staket har bytts ut och höjts, underlagen vid klätterställningen, rutschbanan och gungorna har bytts ut, gården har asfalterats om och ny belysning har satts upp. Sedan har ny lektursträng köpts in, två lekhus, två båtar, solskydd över en sandlåda har monterats, skolgårdprojektet har målat skyltar till de olika avdelningarna och målat vägar på asfalten och satt upp aktivitetstavla på gården för de yngsta. Vi har planer på fortsatt utveckling, det är kostnaderna som hindrar oss att arbeta snabbare med utvecklingen. Vi ser att mer bygg- och konstruktionsmaterial skulle kunna berika lekmiljön på gården.

Det inflytande och ansvar som barnen har under måltiden, ser vi kan öka något genom de exempel som observatörerna visar på.

På Källans förskola kan den pedagogiska väggdokumentationen flytta ner till barnhöjd där det är fysiskt möjligt.

När det gäller användningen av modern teknik, gäller samma tankar som för Chrysolitens förskola, se ovan.

Den pedagogiska innemiljön på avdelningen för de yngsta barnen kan utvecklas mer och fler hyllor har införskaffats så att lekmaterial finns mer tillgängligt för barnen. Lekmaterial behöver ständigt ses över och anpassas till barnens behov och ge utmaningar för just den utvecklingsfas som barnen är i för tillfället.

Saltsjö-Boo 2015-01-27

Monica Alfredsson, förskolechef

